

**КОЛОНТАЙ Олексій (Олекса)
Мартинович (Маркіянович, Мартим'янович)**

Народився 25.02.1884 року в селі Старі Санжари Полтавського повіту (тепер – Новосанжарського району) Полтавської губернії в родині козака хлібороба, який мав 11 десятин землі, а ще займався виготовленням сідел. Навчався у Полтавській духовній семінарії. Вищу освіту здобув у 1913 р. в Харківському університеті, де навчався на природничому відділі фізико-математичного факультету.

З 1913 по 1917 рр. працював учителем географії Вищої початкової школи на Кубані, а з 1917 по 1919 рр. викладав географію у хлоп'ячій гімназії у Воронежській губернії. Упродовж 1919–1925 рр. був учителем географії Полтавської трудшколи № 20, а в 1921–1923 рр. — директором Полтавської трудшколи № 23, та викладав географію у Полтавському педтехнікумі імені М. Драгоманова(за сумісництвом).

У 1925 р. О. Колонтай переходить на викладацьку роботу до ПІНО, де до 1931 р. читав лекції з курсу економічної географії, а до 1933 р. викладав курс «Основи виробництва» для студентів кількох факультетів, був завідувачем кабінетом політехнізації, займався організацією екскурсій на виробництво й виробничих практик.

Про причини звільнення О.М.Колонтая з роботи в Наказі директора не вказуються. Але судячи з матеріалів допитів, йому закидали «недостатню партійність» у викладанні та «наклепи на радянську владу щодо причин голоду 1933 року». За цими «фактами антирадянської діяльності» він у тому ж 1933 р. був затриманий НКВС, але через 3 тижні звільнений з-під варти.

Між двома арештами викладає на робітфаках (зокрема, Інституту інженерів сільськогосподарського будівництва), працює лектором з хімії й фізики при полтавському залізничному технікумі. На час арешту – вчитель хімії і фізики при вечірній середній школі станції Полтава-Південна, а також школи майстрів Полтавського паровозоремонтного заводу.

Заарештований 5 вересня 1937 р. Проходив по колективній справі 14 представників полтавської інтелігенції, яких звинуватили у створенні «контрреволюційної націоналістичної організації» (разом із О.М. Колонтаєм у цій справі були заарештовані колишні викладачі педінституту В.О.Щепотьєв і Ю.Ф.Костенецький). Олекса Маркіянович єдиний із цієї групи повністю заперечував усі звинувачення. Він мав сміливість заявити на допиті 18 вересня 1937 року: «Радянська влада з метою знищення українського народу створює неіснуючі справи про українські контрреволюційні організації, заарештовує й засуджує людей ні в чому не повинних» (ошелешений слідчий записав це в спеціальному акті, [1, арк. 140]). Не дочекавшись «чистосердечного зізнання», слідчі фабрикують «показання» інших учасників справи. Особливо сильно каявся і називав десятки прізвищ «співучасників» Володимир Щепотьєв. Його «очна ставка» з Олексою Маркіяновичем була «останньою краплею» у справі. Слідчий запитує Щепотьєва, що він знає про «контрреволюційну націоналістичну діяльність» Колонтая. Той відповідає, що Колонтай був членом наукового товариств-

ва націоналістичного краєзнавчого характеру. Слідчий навіть не спромігся записати відповідь звинуваченого. Це «звинувачення», а також звинувачення в тому, що в молодості симпатизував РСДРП (меншовикам), невизнання своєї вини (не розкаяння в «злочинах»), та зухвалі заяви слідчим стали підставою для засудження О.М. Колонтая (як і більшості членів «групи») Особливою трійкою при УНКВС Полтавської області 17-19 листопада 1937 р. за ст.ст. 54-10, 54-11 КК УРСР до вищої міри покарання з конфіскацією майна. Вирок виконано 29 листопада 1937 р. у Полтаві.

Дружина – Любов Костянтинівна Колонтай, – неодноразово подавала запити щодо долі чоловіка і його реабілітації. Реабілітований Олекса Маркіянович Колонтай Полтавським обласним судом 5 липня 1958 р. Їхній єдиний син – Микола, загинув на фронті у вересні 1942 р.

Джерела інформації про О.М. Колонтая:

- 1.Центральний державний архів вищих органів влади. – Фонд 166. – Опис 12. – Справа 3522.
- 2.Архів Управління Служби безпеки України в Полтавській області. – Справа 5179-с1-5.
- 3.Архів ПНПУ імені В.Г. Короленка. Накази директора ІСВ за 1931-1933 рр.

ПЕДАН Ілько Сергійович

Народився 20 липня 1891 або 1893 р (в різних джерелах - по-різному), в містечку Білоцерківка Хорольського повіту (тепер – Великобагачанського району) на Полтавщині, у селянській родині.

Закінчив Сорочинську учительську семінарію і влаштувався на роботу вчителя двокласної школи на Поділлі. В 1912 – 1914 рр. був учителем зразкової школи при учительській семінарії в Сорочинцях. У 1914 р. вступив на навчання до Полтавського учительського інституту, однак навчання не закінчив, і лише в 1921 році отримав кваліфікацію викладача природничих дисциплін, закінчивши природничий відділ Полтавського інституту народної освіти.

У 1920 – 1921 рр. викладав природознавство у Полтавській трудшколі №12. Вивчав флору Полтавського повіту. В 1921 – 1922 рр. працював лаборантом з ботаніки Полтавського пролетарського музею. В цей час вивчав флору Миргородського повіту. Впродовж 1922 – 1924 рр. був викладачем природознавства на педагогічних курсах імені Б.Грінченка в Біликах. Вивчив флору Кобеляцького повіту, створював кабінет місцевої природи. Як пише у своїх спогадах керівник курсів у Біликах видатний педагог Г.Г. Ващенко: «Період з 1921 до кінця 1923 рр. був найактивнішим періодом в моєму житті. Я поставив завдання зробити з учительської школи в Біликах справжню українську педагогічну школу, що готувала б народних учителів-патріотів, міцно зв'язаних з селом, добре озброєних знанням і педагогічною технікою. В цьому я зустрів велику підтримку з боку студентів, природника Ілька Педана... Це був високий мужчина, ще молодий, але з занадто серйозним і навіть суворим обличчям» [4].